

VITA SANCTI ANSELMI

LUCENSIS EPISCOPI

AUCTORE B., EJUS DISCIPULO ET PŒNITENTIARIO

(MABILL. Acta SS. ord. S. Bened., tom. IX, pag. 472.)

OBSERVATIONES PRÆVIÆ.

1. Qui sequentem libellum scripsit auctor, non uno in loco ætatem suam indicat, seque Anselmi æqualem ac discipulum prodit, ut num. 19, 20, 21, 24 et 29. Nomen suum primâ duntaxat littera initiali B. designat num. 43. *Hæc de beatissimo, inquit, patre ac patrono nostro sancto Anselmo Lucensi episcopo. . . ego B. peccator presbyter suus in pœnitentia, non dico filius, sed servus, ab ipso multis cum lacrymis ad eundem ordinem promotus, etc.* Erat ergo iste B. pœnitentiarius, idque confirmatur ex num. 42 ubi de Teutonico quodam vulnerato agens, *Vocati sumus denique, ait, et nos, quatenus, injuncta ei pœnitentia, communionem daremus.* Hunc porro auctorem Bardum appellatum fuisse suspicatur Wadingus in commentariis ad hanc Vitam, num. 1, ubi observat ex Lucensis ecclesiæ monumentis Bardum (eiusdem ecclesiæ diaconum et primicerium semper Anselmo nostro cum Lamberto archipresbytero adhesisse, eumque etiam exsulantem fuisse secutum. Nec obstat, ut censet Wadingus, quod Bardus ille diaconus solummodo in istis tabulis nominetur. B. enim vitæ auctorem diu diaconum fuisse, ex ipsius ejus verbis colligi potest, nam num. 45 *multis cum lacrymis a beato antistite ad presbyteratus ordinem se fuisse promotum ait, cum, procul dubio uterque in exsilio moraretur. Eundem vero ex Lucensis ecclesiæ gremio fuisse his verbis indicatur num. 24, ubi *Psalmos quidem ut caute ac meditatim cantarem, præcepit; alioquin aspere increpavit.* Cæterum beati Anselmi Vitam edidit Tegnagellus, Surius, Wadingus et Bollandiani, ex quibus Wadingus plures mss. codices consuluit, eamque commentariis illustravit.*

2. De sancto Anselmo Lucensi episcopo agunt, præter varia Martyrologia et alios scriptores recentiores, antiqui, qui ejus ævo floruerunt, Domnizo presbyter in carmine de Mathilde comitissa, Paulus Bernriedensis in Actis Gregorii VII, Bertholdus Constantiensis in Appendice ad Marianum, et alii. Præ cæteris eum laudant Hugo archiepiscopus Lugdunensis, et Hugo alter abbas Flaviniacensis in Chronico. Hic Hugonis Diensis episcopi electionem et ordinationem ad annum 1084 describens ait, ipsum *ad suscipiendos ordines Romam mense Decembri venisse, atque invenisse ibidem pro simili expectatione dom-*

num Anselmum Lucensem electum, virum omni laudis præconio dignum, nunc felici, inquit, beatum excessu, in quo omnis laus secure canitur. Tum addit: *Cum hoc itaque, scilicet Hugone Diensi, tanto familiaritatis et dilectionis vinculo connexus est, et ita sibi, licet divisa haberent hospitia, in palatio Lateranensi individue adhærebant, ut unum videri sine altero mirum videretur his qui eorum noverant unanimatem, adeo ut Urbis præfectus quodam veritatis præsigio alterum horum diem, alterum vocaret lucem: quod dies non sit sine luce, et lucem dies comitetur. Lucebat enim in eorum moribus justitiæ et pietatis decus: præponderabat amicitia constans, mutabilitatis nescia. . . Senes autem erant, non longævitate vitæ, sed morum maturitate. . . Cum ergo Romæ positi præstolarentur diem consecrationis suæ, venerunt nuntii regis Henrici Romam, rogantes, ne contra morem prædecessorum suorum dominus papa (Gregorius VII) eos consecrare vellet, qui episcopatus electionem solum, non autem donum per regiam acceperant investituram. Denique subdit auctor pontificem in Lucensi electo acquiescisse, ut consecrationem ejus differret, donec investituram episcopatus ex regio dono accepisset: in Diensi vero acquiescere noluisse.*

3. Hæc Vitæ sequenti lucem afferre possunt, uti et epistola mox dicti Hugonis archiepiscopi Lugdunensis ad Mathildem comitissam, quam hortatur ad subveniendum pro suo more Ecclesiæ Romanæ in electione futuri pontificis, post mortem Victoris III, cui Urbanum II succedere ægre ferebat. *Habetis siquidem in hac re fidissimos adjutores, et benignos devotionis vestræ apud Deum commendatores, piissimum scilicet patrem nostrum sanctæ memoriæ papam, nempe Gregorium VII, et beatum A. Lucensem episcopum: qui, sicut cum adhuc viverent, in omni pietate et justitia vos instruxerunt: ita nunc ab illo æternæ quietis sinu, in quo eos receptos esse confidimus, meritis suis et precibus caritatis vestræ opera commendabunt; ac amorem perpetuæ vitæ, quo inefabiliter satiantur, devotionis vestræ visceribus inspirabunt.* Hæc epistola edita est in Spicilegii tomo II.

4. Quantum pro restituenda apud canonicos cathedralis Sancti Martini ecclesiæ Lucensis communi vita laboraverit Anselmus, patet ex sequentis Vitæ

num. 5 et seqq. 'An res effectum eo vivente sortita sit, non ita liquet. Quosdam tandem canonicos sub altero ejus successore Rangerio accessisse ad communem vitam colligo ex sequenti professionis formula, quam in veteri codice Lucensis ecclesiæ invenimus. *Ego promitto stabilitatem in hoc loco ad obedientiam Dei et beati Martini, et episcopi R. qui nunc est, et eorum qui canonicè successuri sunt: et promitto bona ecclesiæ, et quæ per officium ecclesiasticum acquisiero, in communi sine fraude habere, et præposito obedire canonicè ordinato. † † †. Hoc fecerunt in sancto Donato Martinus presbyter, et Henricus, et Mascarus.* Vivebant ergo illi canonici seorsim ab aliis in ecclesia Sancti Donati. In alio codice, qui modo est penes Florentinum medicum Lucensem, hæc de ejusmodi canonicis leguntur: *Incipit Ordo canonicorum qui ad conversionem veniunt. Novitius facturus professionem, ante altare post offerendum veniat et fratrum conventus in circuitu assistat; et flectendo genua tertio, Novitius hunc versum dicat: SUSCIPE ME, DOMINE, SECUNDUM ELOQ. TUUM, etc. Tunc surgens novitius regat hanc professionem: « Ego frater N. offerens trado me ipsum ecclesiæ sancti Donati, et promitto hic stabilitatem loci, et obedientiam priori, et vitam profiteor canonicam, et sine proprio. »* Post hæc sequuntur in eodem codice Regulæ sancti Augustini, et beati Benedicti, cum hujus Vita auctore Gregorio Magno.

5. Quod attinet ad Anselmi opera seu scripta, hæc C

enumerantur in Vita sequentis num. 2, nempe Apologeticum pro Gregorio VII, Expositio in Lamentationes Jeremiæ, item expositio in quosdam psalmos. His adde Collectionem canonum, libris XIII comprehensam. Ex his editum est Apologeticum, primum quidem ab Henrico Canisio, postea vero in Bibliotheca Patrum. Epistolam unam et aliquot opuscula ei tributa edidit Wadingus Romæ anno 1657. Et quidem hujus epistolæ fragmentum habet cum Urspergensi abbate Chronographus noster Saxonicus ms. Bertholdus Constantiensis quosdam versus adducit ex commentario Anselmi in Psalmos. Collectionem canonum habemus penes nos manu descriptam ex codice Vaticano, ex qua hæc delibare sufficiat in præsens. **INCIPIT CAPITULATIO LIBRORUM,** QUOS BEATUS ANSELMUS LUCENSIS EPISCOPUS DE CŒQUALIBUS CAUSIS SINGULOS IN HOC VOLUMINE LIBROS COMPOSUIT. *Liber 1, De potestate et primatu apostolicæ sedis; II, De libertate appellationis; III, De ordine accusandi, testificandi et judicandi. IV, De privilegiorum auctoritate. V, De ordinationibus ecclesiarum, et de omni jure ac statu illorum. VI, De electione et ordinatione, ac de omni potestate sive statu episcoporum. VII, De vita et ordinatione clericorum. VIII, De lapsis. IX, De sacramentis. X, De conjugiiis. XI, De pœnitentia. XII, De excommunicatione. XIII, De vindicta et persecutione iniusta.* Hæc satis in specimen.

VITA S. ANSELMI

(Vide Patrologiæ tom. CXLVIII, col. 905 inter MONUMENTA GREGORIANA.)

SANCTI ANSELMI

LUCENSIS EPISCOPI

CONTRA GUIBERTUM ANTIPAPAM

PRO DEFENSIONE GREGORII VII LEGITIMI PONTIFICIS ROMANI

LIBRI DUO.

(CANISIUS, *Antiquæ Lectiones*, tom. VI, pag. 199, ex bibliotheca ecclesiæ cathedralis Ratisbonensis.)

LIBER PRIMUS.

Proprium est bonorum mentium ibi metuere culpam ubi non est; reproborum vero, se præferendo, alios de fatuis sensibus, alios de indignis meritis reprehendere. Redargui despiciunt, dum se redarguentibus sapientiores suspicantur; ea quæ intelligunt, aliis libenter dicunt, ut plus illis tam subtilia,

D et tam utilia, et aliis ignota videantur scire. Cum habent intelligentiam, non seipos, sed semper alia, ut plus videantur scire, scrutantur, nec scrutantur sua facta, sed aliena investigant. Sed justo omnipotentis Dei judicio agitur, ut quia non habuerunt timorem Dei, et non proposuerunt Deum ante con-